

Krijtberg, 12 november 2023. 32ste zondag door het jaar.
Wijsh. 6:12-16, Tess. 4:13-18, Mt. 25:1-13.

Peter van Dael SJ

DE PARABEL VAN DE WIJZE EN DWAZE MEISJES

De verschillende onderdelen van de parabel

De wijze en de dwaze meisjes. Ik begin met een toelichting op de verschillende onderdelen van de parabel die u zojuist heeft gehoord. Eerst de titel 'De wijze en de dwaze meisjes'. De Willibrordvertaling uit 1981 en 1995 hebben het over de tien 'domme' en 'verstandige' meisjes. Dat was een moderne vertaling vergeleken bij die van de Petrus Canisiusvertaling van 1955, die spreekt van de tien 'dwaze' en 'wijze' maagden. De Nieuwe Bijbelvertaling van 2021 is weer teruggekeerd naar het begrippenpaar 'dwaas' en 'wijs'. Dit is terecht, want er is meer aan de hand dan zo maar domheid en verstandigheid. Dwaas en wijs zijn Bijbelse begrippen. De eerste lezing, uit het boek Wijsheid, gaat over de wijsheid. Wijsheid is in de Bijbel een veelomvattend begrip. Het heeft te maken met kennis: praktische kennis en levenservaring. Deze wijsheid heeft uiteindelijk met God van doen. In Sirach lezen we dan ook: *De bron van de wijsheid in het woord van God (1:5)*. Wijsheid in de Bijbel is verder niet alleen iets van het hoofd, maar ook van de handen. Wijsheid als mentale instelling en handelen vanuit die wijsheid vloeien ineen. Het tegendeel van de wijzen zijn de dwazen. Zij negeren God, en hun handelwijze is slecht. Psalm 14 drukt dit uit met de volgende woorden: *Dwazen denken: Er is geen God. Verdorven zijn ze, en gruwelijk hun daden (v. 1, vgl. ps. 53:2)*.

Tien. De parabel spreekt van vijf wijze en vijf dwaze meisjes. Dus samen tien. Tien geeft een zekere volheid aan. Er zijn tien plagen van Egypte en tien geboden. En tien personen vormen het minimumgetal om bij elkaar te komen in de synagoge. Die tien meisjes staan voor een hele groep.

De bruidegom. Dan is er nog de bruidegom. In het Oude Testament wordt de verhouding tussen God en zijn volk wel vergeleken met de relatie tussen een bruidegom en zijn bruid, tussen de man en zijn vrouw. De bruidegom is dan beeld van God, en de bruid is beeld van Gods volk.

Lampen en olie.

De lamp en de olie hebben elk van beide een eigen betekenis. In de ‘ontmoetingstent’ - het draagbare heiligdom dat de Israëlieten meedroegen tijdens hun tocht door de woestijn – moesten lampen zijn die brandden op zuivere olijfolie (Ex. 27:20-21). Later hebben de rabbijnen zich afgevraagd wat er met die lampen en die olijfolie bedoeld zou kunnen zijn. De lampen zouden God betekenen, en olie het Joodse volk. God kan het om zo te zeggen niet alleen af. God – de lamp – heeft zijn volk – de olie – nodig om een licht te zijn voor alle volken. Er is dus een paralelie tussen de begrippenparen bruidegom-bruid en lamp-olie. De bruidegom en de lamp betekenen God, de bruid en de olie betekenen het volk van God.

De parabel in de mond van Jezus

Jezus heeft met zijn parabel misschien willen zeggen dat God in aantocht is en dat zijn volk voor de keuze staat om metterdaad het rijk van God, de nieuwe wereld van God, te betreden. De keuze is vrij. Je kunt nee zeggen: dan hoor je bij de dwaze meisjes. Je kunt ook ja zeggen. In dat geval hoor je bij de wijze bruidsmeisjes.

Je kunt de parabel van de vijf wijze en de vijf dwaze meisjes vergelijken met de parabel van de twee huizen (Mt. 7:24-27), waarvan het ene op een rots was gebouwd en andere op zand. De man die zijn huis op een rots had gebouwd was wijs: beeld van degene die Jezus’ woorden hoort en ernaar handelt. De man die zijn huis op zand had gebouwd is dwaas: beeld van degene die Jezus’ woorden wel hoort, maar er niet naar handelt.

Jezus zette als het ware zijn toehoorders voor het blok: jullie hebben mijn woorden gehoord, nu is aan jullie de keuze om deze woorden al of niet in praktijk te brengen, om al of niet te kiezen voor Gods nieuwe wereld.

De parabel van Jezus door Matteüs naverteld

De parabel van de tien bruidsmeisjes is, twee generaties na de dood van Jezus, naverteld door Matteüs. Daarbij heeft hij de betekenis van het verhaal gewijzigd. In de parabel zoals door Matteüs naverteld is de bruidegom niet God, maar Jezus, die zal komen op de laatste dag. De tien meisjes zijn dus niet meer het gehoor van Jezus dat voor een keuze wordt gesteld, maar de gelukzaligen en de veroordeelden bij het Laatste Oordeel.

In de oorspronkelijke parabel zoals deze door Jezus werd verteld, werden zijn hoorders onmiddellijk voor een keuze gesteld: het rijk van God wordt

werkelijkheid zodra je ervoor kiest. Bij Matteüs is de aandacht verschoven naar Christus' komst op het einde der tijden. Er moest dus een bepaalde tijd worden overbrugd, niemand wist hoeveel. Er was in ieder geval waakzaamheid geboden om ervoor klaar te zijn wanneer het moment zou aanbreken.

Wat betekent de parabel voor ons?

Wat betekent de parabel voor ons? Niemand van ons weet hoe de aarde aan zijn eind zal komen. Dat Jezus als rechter terug zal komen vanuit het oosten op de laatste dag is voor ons geen prognose die we letterlijk kunnen nemen. We kunnen de oorspronkelijke parabel van Jezus en de parabel zoals deze door Matteüs is naverteld in elkaar schuiven. De nieuwe wereld van God is daar waar mensen ervoor kiezen, meteen, hier en nu. Jezus heeft dat rijk in zijn leven waargemaakt. Wanneer wij luisteren naar zijn woorden en hiernaar handelen, maken ook wij dit rijk waar. God is in deze wereld aanwezig als de lamp. Hij is aanwezig in de woorden van de Tora en in de woorden van Jezus. Wij zijn de olie die ervoor zorgt dat de lamp brandt.

Ik eindig met een beeld dat Jezus in het begin van de Bergrede gebruikt. Hij zegt tot zijn gehoor: *Jullie zijn het licht in de wereld... Je steekt ook geen lamp aan om hem vervolgens onder een korenmaat weg te zetten, nee, je zet hem op een standaard, zodat hij licht geeft voor ieder die in huis is. Zo moet jullie licht schijnen voor de mensen, opdat ze jullie goede daden kunnen zien en eer bewijzen aan jullie Vader in de hemel (Mt. 5:14-16).*